

OMZENDBRIEF SO/2016/01 (BUSO) INZAKE:

- LEERLINGENSTAGES,
- SOCIAAL MAATSCHAPPELIJKE TRAININGEN,
- OBSERVATIEACTIVITEITEN EN
- PRAKTIJKLESSEN OP VERPLAATSING

IN HET BUITENGEWOON SECUNDAIR ONDERWIJS

VAN OPLEIDINGSVORM 1, 2 EN 3

1. INLEIDING	4
2. WAT IS VERANDERD?	4
3. BEGRIPPEN: DEFINIËRING	5
4. REGLEMENTERING VOOR LEERLINGENSTAGES	6
4.1. Actoren: wie is wie?	6
4.1.1. De leerling-stagiair	6
4.1.2. De stagebegeleider	6
4.1.3. De stagegever - de stageplaats	6
4.1.4. De stagementor	7
4.2. Onderwijsreglementering: leerlingenstages	8
4.2.1. De stageduur, -spreiding en -volume bij leerlingenstages	8
4.2.1. Stageduur verlengen bij leerlingenstages	9
4.2.2. Vrijstelling van leerlingenstage bij OV3	10
4.2.3. Stage inhalen bij leerlingenstages	10
4.2.4. De leerlingenstage-overeenkomst	11
4.2.5. Onbezoldigd karakter van leerlingenstages	11
4.3. Welzijnswetgeving voor leerlingenstages	13
4.3.1. Welzijnsbepalingen voor de stagiairs	13
4.3.2. Welzijnsbepalingen voor stagebegeleiders	14
4.3.3. Verboden arbeid	14
4.4. Arbeidswetgeving voor leerlingenstages	16
4.5. Aansprakelijkheden bij leerlingenstage	18
5. REGLEMENTERING VOOR SOCIAAL-MAATSCHAPPELIJKE TRAINING	20
5.1. onderwijsreglementering	20
5.1.1. duur, volume en spreiding van de sociaal-maatschappelijke training:	20
5.1.2. De minimale voorbereidingsaspecten van de sociaal-maatschappelijke training	20
5.1.3. De locatie van de sociaal-maatschappelijke training	20
5.1.4. De trainingsovereenkomst van de sociaal-maatschappelijke training	20
5.1.5. Begeleider van de sociaal-maatschappelijke training	21
5.1.6. De verplaatsing van de leerlingen bij de sociaal-maatschappelijke training	21
5.1.7. Administratieve documenten voor de sociaal-maatschappelijke training	21
5.1.8. Onbezoldigd karakter van de sociaal-maatschappelijke training	21
5.2. Welzijnsreglementering van de sociaal-maatschappelijke training	22
5.3. Arbeidsreglementering van de sociaal-maatschappelijke training	23
5.4. Aansprakelijkheden voor sociaal-maatschappelijk trainingen	23

6. REGLEMENTERING VOOR OBSERVATIEACTIVITEITEN	24
6.1. Onderwijsreglementering voor observatieactiviteiten	24
6.2. Welzijnswetgeving voor observatieactiviteiten	24
6.3. Arbeidswetgeving voor observatieactiviteiten	24
6.4. Aansprakelijkheden voor observatieactiviteiten	24
7. REGLEMENTERING VOOR PRAKTIJKLESSEN OP VERPLAATSING	25
7.1. Onderwijsreglementering voor praktijklessen op verplaatsing	25
7.1.1. Extra-muros	25
7.1.2. Overeenkomst niet verplicht	25
7.1.3. Onbezoldigd	25
7.1.4. Locatie van de praktijkles op verplaatsing	25
7.1.5. Begeleiding van de praktijkles op verplaatsing	25
7.2. Welzijnswetgeving voor praktijkles op verplaatsing	26
7.3. Arbeidswetgeving voor praktijkles op verplaatsing	26
7.4. Aansprakelijkheid voor praktijkles op verplaatsing	26
8. VOORBEELD VERPLICHT DOCUMENT: 'STAGEOVEREENKOMST'	28

1. INLEIDING

Deze gids is een hulpmiddel voor opleidingsinstellingen bij de organisatie van leerlingenstages, sociaal-maatschappelijke trainingen, observatieactiviteiten, bepaalde vormen van praktijkles op verplaatsing in het buitengewoon secundair onderwijs opleidingsvorm 1, 2 en 3. De aanleiding hiervan is de **omzendbrief SO/2016/01**, met als titel: 'Omzendbrief inzake leerlingenstages, sociaal-maatschappelijke trainingen, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing in het buitengewoon secundair onderwijs van opleidingsvorm 1, 2 en 3'.

In deze omzendbrief worden de regels verduidelijkt die hierbij van toepassing zijn uit de onderwijsregelgeving, de welzijnswetgeving en de arbeidswetgeving. Het doel van deze gids is om u -als rechtstreekse betrokkene- te ondersteunen door informatie aan te reiken waarbij het duidelijk is wat de **minimumvereisten** zijn wat betreft deze wetgeving.

Er zijn veel mogelijkheden om leerlingen naar de werkvloer te brengen om daar te leren. Om goed te weten waarover deze gids gaat, definiëren we eerst de verschillende soorten stages die in de omzendbrief aan bod komen. Daarna volgt een omschrijving van de betrokken personen en hoe deze worden genoemd. Vervolgens wordt, per soort stage, dieper ingegaan op de regelgeving. Daarbij wordt de leerlingenstage als eerste uitgelicht. Bij deze vorm van werkplekleren horen namelijk een aantal verplichte stagedocumenten, die één voor één worden besproken. OVSG maakte daarbij een voorbeelddocument –gebaseerd op het voorbeeld dat in de omzendbrief staat- dat bijkomend inzicht kan bieden voor de organisator van de stage. De school kan dit uitbreiden naar eigen inzicht en contextspecifieke behoeftes.

In het kader van administratieve vereenvoudiging moeten de onderwijsverstrekkers stageplannen en dergelijke niet voorleggen ter goedkeuring aan de administratie secundair onderwijs, verificatie of inspectie.

2. WAT IS VERANDERD?

- Maximale duurtijd stage en SMT: er zijn afwijkingen voorzien
- SMT in OV1:
  - o Schrappen van 'vrijwilligerswerk' (=het zich onbezoldigd en vrijwillig inzetten in een organisatie die geen winst nastreeft). De activiteit wordt georganiseerd als stage.
  - o Schrappen van 'begeleid werk' (=het op een individuele en trajectmatige manier begeleiden van volwassen personen met een handicap naar een onbezoldigde arbeidsmatige activiteit op de gewone arbeidsmarkt. De activiteit wordt georganiseerd als stage.
- Afwezigheidsregistratie:
  - o De afwezigheid omwille van stage wordt in het aanwezigheidsregister conform de richtlijnen in de [BUSO 04](#) geregistreerd met de code W, de afwezigheid omwille van SMT wordt in het aanwezigheidsregister geregistreerd als met lesactiviteiten gelijkgestelde dagen: aanwezig met vermelding van de aard van de activiteit.
  - o Indien , bij een stage of SMT van een halve dag, de leerling in de onmogelijkheid verkeert om gedurende het overige dagdeel de les op school bij te wonen, kan de leerling in het aanwezigheidsregister, conform de richtlijnen in de [BUSO 04](#), gedurende dit dagdeel geregistreerd worden met de code P.
- Het begrip "maatwerkbedrijf" wordt, wegens de schorsing van de uitvoeringsbesluiten mbt maatwerk vervangen door de oude begrippen "sociale werkplaats en beschutte werkplaats".
- Voor de zending ivm leerlingenstages, vindt u de richtlijnen in de [SO/2007/05](#) , onder punt 8. Voor SMT is er geen zending.
- OV3: Voor de leerlingen van opleidingsvorm 3 van het laatste jaar van de opleidingsfase en in de kwalificatiefase kan een stage georganiseerd worden, die in groep en onder voortdurende begeleiding van de leraar plaatsvindt. De duurtijd van deze stage wordt bepaald door de klassenraad.

De meldingen aan en afwijkingsaanvragen voor de onderwijsinspectie kunnen gestuurd worden naar buso@onderwijsinspectie.be

3. BEGRIPPEN: DEFINIËRING

In de omzendbrief wordt onderscheid gemaakt tussen vier organisatievormen waarop leerlingen naar de werkvloer worden gebracht om daar te gaan leren. Deze zijn: leerlingenstages, sociaal-maatschappelijke trainingen, observatieactiviteiten en praktijklessen op verplaatsing. In de tabel staan de elementen vanuit in de definitie.

LEERLINGENSTAGE	OBSERVATIE-ACTIVITEITEN	PRAKTIJKLES OP VERPLAATSING	SOCIAAL-MAATSCHAPPELIJKE TRAINING
Reële arbeidsomgeving	Reële arbeidsomgeving	Lesgeven in een reële arbeidsomgeving: gebruik maken van de lokalen, materialen, apparatuur, instructeur,....	Buitenschoolse omgeving
Effectieve arbeid	Enkel observeren, géén arbeid verrichten	Verrichten arbeid maar zonder interferentie met werknemers ter plaatse	Doel is ervaring opdoen ikv zinvolle dagbesteding – géén arbeid
Onder het gezag van de werkgever	Onder gezag van de school	Onder toezicht van een leraar, een instructeur	Onder toezicht van een begeleider
Onder gelijkaardige omstandigheden als een reguliere werknemer	Geen arbeid – ‘bezoeker’	Aangepaste omstandigheden (bvb trager tempo)	Geen arbeid (doel: ervaring opdoen met oog op zinvolle dagbesteding)
Individueel/in groep*	Individueel/in groep	In groep	individueel
Alternierend/blok			
Onbezoldigd	Onbezoldigd	Onbezoldigd	onbezoldigd

Leerlingenstage mét stageovereenkomst

Extra-murosactiviteit
Zie: Omzendbrief SO/2004/06

Extra-murosactiviteit
Zie: Omzendbrief SO/2004/06

Training mét Trainingsovereenkomst

*: in BuSO wordt de stage in groep soms ‘praktijk op verplaatsing’ genoemd.

4. REGLEMENTERING VOOR LEERLINGENSTAGES

4.1. Actoren: wie is wie?

4.1.1. De leerling-stagiair

Het is de leerling die:

- in het kader van een leerprogramma georganiseerd door een onderwijsinstelling, daadwerkelijk arbeid verricht bij een werkgever,
- in gelijkaardige omstandigheden als de werknemers in dienst is van die werkgever, met het oog op het opdoen van beroepservaring.

De leerling-stagiair moet minimum 15 jaar zijn én niet meer voltijds leerplichtig zijn.

Bovendien moeten alle leerlingen van het structuuronderdeel waarin leerlingenstages zijn voorzien tot de stage toegelaten worden. Het principe dat onderwijs een sociaal recht is en dat bijgevolg iedere - al dan niet als regelmatig ingeschreven - leerling in een school kan worden ingeschreven, geldt ook voor stages. Immers, ingevolge een koninklijk besluit van 6 februari 2003 tot wijziging van de regelgeving betreffende de tewerkstelling van buitenlandse werknemers, is het toegelaten dat ook personen die niet over een geldige verblijfstitel beschikken ("illegalen"), stage kunnen lopen indien die een essentieel onderdeel van het leerprogramma is.

4.1.2. De stagebegeleider

De stagebegeleider is een leraar die de begeleiding van de leerling-stagiairs als opdracht toegewezen kreeg. In die zin is de stagebegeleider, ongeacht het feit of hij aan de betrokken leerling ook klassikaal onderricht verstrekt, automatisch stemgerechtigd lid van de klassenraad. Op deze wijze zal zijn stagebeoordeling onmiddellijk kunnen ingebracht als element bij de eindevaluatie door de delibererende klassenraad over het al dan niet geslaagd zijn van de leerling voor het leerjaar in kwestie.

De evaluatie van de leerlingenstage gebeurt in constructief overleg met de stagementor, maar de eindverantwoordelijkheid voor de stagebeoordeling ligt bij de stagebegeleider.

Een degelijke stage vereist een adequate stagebegeleiding door de school op de stageplaats (dus niet op afstand). Bij de vastlegging van het organisatiemodel van het nieuwe schooljaar, zal het schoolbestuur hier terdege rekening mee houden. Het inrichten van stages in vakantieperiodes is dan ook pas zinvol indien niet gehypothekeerd door de van kracht zijnde vakantieregeling voor het personeel van de school.

Een efficiënte stagebegeleiding vergt op zijn beurt dat er een voldoende en redelijk aantal uren-leraar wordt aan besteed. Leerlingenstages kunnen onder geen beding een alibi vormen voor besparing bij aanwending van het urenpakket.

Het is niet toegelaten om stagebegeleidende opdrachten onbezoldigd te laten uitoefenen. Ook op het vlak van stages geldt de bepaling dat "bij toewijzing van opdrachten aan leden van het onderwijzend personeel die niet gebaseerd zijn op door de overheid gefinancierde of gesubsidieerde uren of op reglementaire plage-uren, de bezoldiging ten laste valt van het schoolbestuur".

Het feit dat in de meeste gevallen de stagebegeleider slechts op gespreide momenten op de stageplaats aanwezig zal zijn, ontslaat de school tot slot niet van de verplichting dat in het tijdsbestek dat de leerling-stagiair op de stageplaats aanwezig is, respectievelijk dat hij zich - op normale wijze - verplaatst tussen deze stageplaats en zijn woon- of verblijfplaats, steeds een verantwoordelijke van de school bereikbaar moet zijn.

4.1.3. De stagegever - de stageplaats

De **stagegever** kan een organisatie zijn uit zowel de profit-sector als de non-profitsector. Het moet wel gaan om een organisatie die de sociale bijdrage voor zelfstandige arbeid voor ten minste één persoon moet betalen of

ten minste één werknemer moet tewerkstellen waarvoor werkgeversbijdrage in de rijks sociale zekerheid wordt betaald.

Een school voor secundair onderwijs kan niet fungeren als stagegever voor leerlingen van een andere school voor secundair onderwijs, maar desgevallend wel als stageplaats (bv. het bedrijf waaraan een leerling-stagiair is toegewezen, vervult de catering in een school). Een uitzondering hierop zijn de scholen voor gewoon secundair onderwijs, of de scholen van het buitengewoon secundair onderwijs van OV4 waar wel stage kan worden gelopen. In voorkomend geval zal de school, desgevraagd, ten aanzien van de onderwijsinspectie moeten kunnen aantonen dat het niet of ontoereikend vinden van stageplaatsen buiten het gewoon secundair onderwijs of het buitengewoon secundair onderwijs van OV4 enkel het gevolg is van overmacht. Onderwijsinstellingen die zich richten naar een ander onderwijsniveau (basisscholen, CVO, CBE,...) kunnen de rol vervullen van stagegever ten aanzien van het secundair onderwijs ook wanneer ze onder hetzelfde schoolbestuur ressorteren als de secundaire school waar de leerlingen-stagiairs zijn ingeschreven. Ze worden dan als een bedrijf of onderneming beschouwd binnen de context van deze omzendbrief.

Bij de keuze van de organisatie moet elke vorm van belangenvermenging worden vermeden. Bijkomende bepalingen en uitzonderingen staan in de omzendbrief onder het hoofdstuk 'reglementering-onderwijsreglementering'

Soorten bedrijven per opleidingsvorm:

- De stage in **opleidingsvorm 1** kan in een beschutte werkplaats, een sociale werkplaats, een stageplaats voor voorbereiding op het begeleid werken of voor voorbereiding op vrijwilligerswerk of het normaal economisch circuit plaatsvinden of in elk bedrijf dat aan de leerling, rekening houdend met zijn beperking, aangepaste activiteiten oplegt en hem daarbij de nodige bescherming en ondersteuning biedt.
- Om in aanmerking te komen als stagebedrijf voor **opleidingsvorm 2** moet het bedrijf een beschutte werkplaats of een sociale werkplaats zijn of elk ander bedrijf dat aan de leerling, rekening houdend met zijn beperking, aangepaste activiteiten oplegt en hem daarbij de nodige bescherming en ondersteuning biedt. Het bedrijf moet zo gekozen worden dat de leerlingen er activiteiten kunnen uitoefenen die voorbereiden op latere tewerkstelling met ondersteuning.
- Voor stages in **opleidingsvorm 3** moet het bedrijf zo gekozen worden dat de leerlingen er voornamelijk de activiteiten kunnen uitoefenen die rechtstreeks verband houden met de gevolgde opleiding. Stage in opleidingsvorm 3 vindt plaats in het normaal economisch circuit.

Voor opleidingsvorm 3 mag het stagebedrijf geen beschutte werkplaats of sociale werkplaats of stageplaats voor voorbereiding op het begeleid werken of voor voorbereiding op vrijwilligerswerk of dagcentrum zijn. Een leerling die stage loopt in een beschutte werkplaats, sociale werkplaats, stageplaats voor voorbereiding op het begeleid werken of voor voorbereiding op vrijwilligerswerk of dagcentrum bereikt de einddoelstelling niet.

4.1.4. De stagementor

is de werknemer van de stagegever die belast is met de begeleiding van de stagiair op de werkplek.

4.2. Onderwijsreglementering: leerlingenstages

4.2.1. De stageduur, -spreiding en –volume bij leerlingenstages

opleidingsvorm 1

De stage in opleidingsvorm 1 is **facultatief** en kan alleen worden georganiseerd mits het schriftelijke akkoord van de ouders of de meerderjarige leerling. Het is daarom van groot belang hen tijdig en volledig in te lichten en zo nauw mogelijk bij de voorbereiding te betrekken.

Voor de leerlingen van opleidingsvorm 1 die de leeftijd van 16 jaar bereikt hebben, kan (mits het schriftelijk akkoord van de ouders) een stage georganiseerd worden van **maximaal 30 werkdagen** per schooljaar.

De klassenraad kan op basis van de individuele handelingsplanning ook wachten tot een later moment (bvb. tot de leeftijd van 18 jaar) waarop de leerling begint met stage. De maximumduur blijft hetzelfde, ongeacht de leeftijd.

Zo nodig kan de stage in opleidingsvorm 1 worden opgesplitst in periodes van halve dagen. Op de spreiding staan geen voorschriften. De stage kan zowel alternerend (afwisselend school – werkkplek) als in één aansluitende periode georganiseerd worden.

opleidingsvorm 2

Voor de leerlingen van opleidingsvorm 2 **kan** een stage worden georganiseerd. In voorkomend geval maakt de principiële beslissing om in opleidingsvorm 2 in stages te voorzien, deel uit van het pedagogische project. Op grond daarvan kan de school de stage voor leerlingen van opleidingsvorm 2 verplicht stellen en op gemotiveerde beslissing van de klassenraad in afwijkingen voorzien op deze algemene regel. Dit moet dan geregeld worden in het schoolreglement.

Gedurende de tweede fase van opleidingsvorm 2 is de duur van de stage beperkt tot een **maximum van 30 werkdagen** per schooljaar.

Zo nodig kan de stage in opleidingsvorm 2 worden opgesplitst in periodes van halve dagen. Op de spreiding staan geen voorschriften. De stage kan zowel alternerend (afwisselend school – werkkplek) als in één aansluitende periode georganiseerd worden.

opleidingsvorm 3

Voor de leerlingen van opleidingsvorm 3 van het laatste jaar van de opleidingsfase en in de kwalificatiefase kan een stage georganiseerd worden, die **in groep en onder voortdurende begeleiding van de leraar** plaatsvindt. De duurtijd van deze stage wordt bepaald door de klassenraad (let op: de stagegever is verplicht om een Dimona-aangifte te doen, indien er bij dezelfde stagegever meer dan 60 dagen stage per schooljaar worden gedaan door dezelfde leerling).

Voor de leerlingen van opleidingsvorm 3 moet een **individuele leerlingenstage** georganiseerd worden:

- In de kwalificatiefase met uitzondering van het laatste jaar is de duur minimum 5 werkdagen en maximum 15 werkdagen per schooljaar.
- In het laatste jaar van de kwalificatiefase (en de verkorte kwalificatiefase) is de duur minimum 10 werkdagen en maximum 30 werkdagen per schooljaar.

De stage in opleidingsvorm 3 wordt bij voorkeur georganiseerd in een beperkt aantal ononderbroken periodes. Een verregaande versnippering heeft een ongunstige invloed op de vormende waarde van de stage en is niet bevorderlijk voor de integratie in het arbeidsmilieu.

Zo nodig kan de stage in opleidingsvorm 3 worden opgesplitst in periodes van halve dagen. Op de spreiding staan geen voorschriften. De stage kan zowel alternerend (afwisselend school – werkkplek) als in één aansluitende periode georganiseerd worden.

Alternerende vorm van stage en vorming op school in OV2 en OV3

In **opleidingsvorm 2** kan een leerling tijdens het laatste jaar van de tweede fase op basis van individuele handelingsplanning, na beslissing van de klassenraad, en zo mogelijk in samenspraak met de ouders en de leerling, een stage volgen onder **een alternerende vorm van stage en vorming op school** op weekbasis. Hierbij kan afgeweken worden van de stageduur vermeld hierboven. (De stagegever is dan verplicht om een Dimona-aangifte te doen, indien er bij dezelfde stagegever meer dan 60 dagen stage per schooljaar worden gedaan door dezelfde leerling).

De vorming op school of de werkervaring kan uitzonderlijk gedurende een langere periode zonder onderbreking georganiseerd worden, met een maximum van 3 weken. Afwijkingen hiervoor kunnen door de onderwijsinspectie worden toegestaan op basis van individuele handelingsplanning. Indien dit het geval is dient de school dit schriftelijk aan te vragen aan de onderwijsinspectie.

In **opleidingsvorm 3** kan een leerling tijdens de integratiefase, een alternerende beroepsopleiding volgen: een **alternerende vorm van stage en vorming op school** op weekbasis. Hierbij wordt afgeweken van de stageduur vermeld hierboven. Op jaarbasis omvat de integratiefase immers minstens 700 uren werkervaring in een regulier bedrijf (of in voorkomend geval, minstens 525 uur). (De stagegever is verplicht om een Dimona-aangifte te doen, indien er bij dezelfde stagegever meer dan 60 dagen stage per schooljaar worden gedaan door dezelfde leerling, zie hiervoor punt 3.3.1).

Deze werkervaring wordt organisatorisch gelijkgesteld met een leerlingenstage.

De integratiefase in de vorm van alternerende beroepsopleiding bestaat uit 2 dagen vorming op school en 3 dagen werkervaring in een regulier bedrijf. Ze omvat wekelijks ten minste 14 lesuren op school en 24 uren werkervaring in een regulier bedrijf.

De vorming op school of de werkervaring kan uitzonderlijk gedurende een langere periode zonder onderbreking georganiseerd worden, met een maximum van 3 weken. Afwijkingen hiervoor kunnen door de onderwijsinspectie worden toegestaan op basis van individuele handelingsplanning. Indien dit het geval is dient de school dit schriftelijk aan te vragen aan de onderwijsinspectie.

4.2.1. Stageduur verlengen bij leerlingenstages

opleidingsvorm 1

In **opleidingsvorm 1** kan de duur van de stage op gemotiveerde beslissing van de klassenraad voor individuele leerlingen verlengd worden tot 60 werkdagen per schooljaar, of langer indien dit bijkomend gemotiveerd wordt voor individuele leerlingen (de stagegever is dan wel verplicht om een Dimona-aangifte te doen, indien er bij dezelfde stagegever meer dan 60 dagen stage per schooljaar worden gedaan door dezelfde leerling), om later de transfer naar een woon- en/of werksituatie te kunnen maken. Indien dit het geval is dient de school dit schriftelijk te melden aan de onderwijsinspectie.

De bijkomende voorwaarden die hierbij dienen gerespecteerd te worden zijn de volgende:

- de verlenging van de stage past in de individuele handelingsplanning van de leerling en wordt besproken met de ouders en de leerling en kan alleen worden georganiseerd mits het schriftelijke akkoord van de ouders of de meerderjarige leerling.
- alle noodzakelijke informatie ligt op de school ter beschikking en ter inzage van de onderwijsinspectie.

opleidingsvorm 2/ opleidingsvorm 3

In het **laatste jaar van opleidingsvorm 2** en het laatste jaar van de kwalificatiefase (en de verkorte kwalificatiefase) van **opleidingsvorm 3**, kan de stageduur voor individuele leerlingen verlengd worden tot 60 werkdagen per schooljaar, of langer indien dit bijkomend gemotiveerd wordt voor individuele leerlingen (de stagegever is dan wel verplicht om een Dimona-aangifte te doen, indien er bij dezelfde stagegever meer dan 60

dagen stage per schooljaar worden gedaan door dezelfde leerling, zie hiervoor punt 3.3.1), op basis van een gemotiveerde beslissing van de klassenraad. Indien dit het geval is dient de school dit schriftelijk te melden aan de onderwijsinspectie.

Op basis van een gemotiveerde beslissing van de klassenraad kan in het eerste jaar van de kwalificatiefase van opleidingsvorm 3 de stageduur verlengd worden tot 60 werkdagen per schooljaar, of langer indien dit bijkomend gemotiveerd wordt voor individuele leerlingen (de stagegever is dan wel verplicht om een Dimona-aangifte te doen, indien er bij dezelfde stagegever meer dan 60 dagen stage per schooljaar worden gedaan door dezelfde leerling, zie hiervoor punt 3.3.1), (net als in het laatste jaar van de kwalificatiefase, zoals vermeld onder hierboven voor individuele leerlingen die een verlengd traject volgen op basis van individuele handelingsplanning. Indien dit het geval is dient de school dit schriftelijk te melden aan de onderwijsinspectie.

4.2.2. Vrijstelling van leerlingenstage bij OV3

De stage vormt een zeer belangrijk onderdeel van de OV3-opleiding, ondermeer omdat ze een indicatie kan opleveren omtrent de mogelijkheden van de leerling tot integratie in het gewoon leef en arbeidsmilieu (= de einddoelstelling van deze opleidingsvorm).

Het moet dan ook duidelijk zijn dat de klassenraad slechts in uitzonderlijke omstandigheden kan beslissen om de verplichte stage niet te laten doorgaan, bvb. als er door onvoorziene omstandigheden, zoals ziekte of ongeval, plotse wijzigingen optreden in het functioneren van de leerling.

In deze situaties kan de klassenraad vrijstelling verlenen aan een leerling die tijdelijk ongeschikt is de stage te vervullen. Die ongeschiktheid mag geen blijvend onvermogen om het beroep uit te oefenen tot gevolg hebben.

4.2.3. Stage inhalen bij leerlingenstages

Het is aangeraden dat er in het geval van ziekte, ongeval of andere gewettigde afwezigheden gedurende de stage inhaalstages worden georganiseerd voor het einde van het schooljaar (= voor 31 augustus).

Vanuit de optiek dat de doelstellingen onverkort dienen gerealiseerd te worden, kan de school, in hoede van een individuele leerling, al dan niet beslissen tot een **inhaalstage** indien deze leerling omwille van ziekte of een andere reden de stage niet op het voorziene tijdstip heeft kunnen verrichten.

Uiteraard dient rekening gehouden te worden met de toegelaten stageperiodes zoals bepaald in de [omzendbrief SO 74](#). Zo een leerling op het einde van het jaar het vooropgesteld stagevolume nog niet heeft bereikt, dan wordt hetzij onmiddellijk een eindbeslissing over het al dan niet geslaagd zijn genomen, hetzij een eindbeslissing uitgesteld teneinde aanvullende evaluatiegegevens te verzamelen op grond van inhaalstage. De regelgeving op de organisatie van het buitengewoon secundair onderwijs bevat informatie over uitgestelde beslissingen ([omzendbrief SO/2011/03/BuSO](#)). Indien dit niet haalbaar is, dan zal (voor de leerlingen in het laatste jaar van de kwalificatiefase) op het einde van het schooljaar een eindbeslissing worden genomen zonder dat de klassenraad over evaluatiegegevens m.b.t. stages beschikt. Het zal op dat moment exclusief aan de klassenraad toekomen om de leerling, die in het laatste jaar geen of onvoldoende stage heeft gelopen, één van de getuigschriften of één van de attesten toe te kennen.

Leerlingenstages zijn **toegestaan tijdens vakantie- of verlofperiodes**. Er wordt wel verondersteld dat de instelling, wanneer ze stages tijdens vakantie- of verlofperiodes organiseert, voorziet in een evenwichtige compensatieregeling, tenzij het gaat om inhaalstages voor individuele leerlingen die de oorspronkelijke stage wegens ziekte of andere reden niet hebben kunnen lopen. Indien zomerstages worden opgelegd, dan is de instelling hoe dan ook steeds verplicht aan elke betrokken leerling-stagiair tijdens de maanden juni/juli/augustus ten minste vier aaneensluitende weken vakantie toe te kennen. Houd er rekening mee dat over deze periodes overleg binnen de schoolraad en binnen het lokaal personeelsorgaan moet gebeuren en dat de stages en de compenserende verlofregeling binnen eenzelfde schooljaar dienen plaats te vinden (een stage dient dus ook af te lopen ten laatste op 31 augustus).

Het is niet ondenkbaar dat een school geen of onvoldoende stageplaatsen kan vinden, niettegenstaande de engagementen tussen de overheid en de socio-economische partners op macro niveau en niettegenstaande de inspanningen die van elke school worden verwacht om een lokaal stagebeleid concreet gestalte te geven en

hiertoe een netwerk uit te bouwen. In voorkomend geval zal de school, desgevraagd, ten aanzien van de onderwijsinspectie moeten kunnen aantonen dat het niet of ontoereikend vinden van stageplaatsen enkel het gevolg is van overmacht.

4.2.4. De leerlingenstage-overeenkomst

De stageovereenkomst (op papier of digitaal) is de basis van een leerlingenstage. Deze wordt gesloten tussen drie partijen: de leerling-stagiair, de onderwijsinstelling en de stagegever en betreft steeds één leerling in één schooljaar. De overeenkomst wordt door elke partij of gevolmachtigde vertegenwoordiger ondertekend (in geval van een minderjarige leerling-stagiair: door zijn wettige vertegenwoordigers) en wordt in drie exemplaren, één voor elke partij, opgesteld vóór de aanvang van de stage.

De stage kan niet gebaseerd zijn op een gewone arbeidsovereenkomst of een overeenkomst voor tewerkstelling voor studenten.

De school mag zo'n overeenkomst zelf ontwerpen, maar moet wel **verplicht** -om rechtsgeldig te zijn- **deze onderdelen** bevatten:

- **Het ondernemingsnummer** van de betrokken onderneming in de Kruispuntbank van Ondernemingen. Het begrip "onderneming" slaat ook op de zachte sector. Het bestaat uit 10 cijfers waarvan het eerste cijfer 0 of 1 is. Bij vermelding in de leerlingenstageovereenkomst van de gegevens inzake de stagegever, dient daarom het ondernemingsnummer, afgekort, toegevoegd: nr. KBO. xxx.xxx.xxx; na het ondernemingsnummer wordt vermeld: "eenmanszaak" of "vennootschap"; bij stage in het buitenland wordt geen ondernemingsnummer vermeld;
- Het **nummer van het paritair comité** van de betrokken onderneming (rekening houdend met de aard van de stageactiviteiten) en indien mogelijk het RSZ-werkgeverskengetal (code werkgeverscategorie) of, bij ontstentenis van dit nummer of kengetal, de NACE-code. Deze nummers of codes moeten door de onderneming aan de school worden meegedeeld;
- De **stageperiode(s)**, niet uitgedrukt in een totaal aantal dagen/uren doch met specificering van dag(en)/maand(en) + dagelijks begin- en einduur + aantal en duur van de pauzes; desgevallend wordt vermeld welke periodes plaatsvinden binnen de bezoldigde arbeidstijd;
- De **stagebegeleider** en de **stagementor**;
- In voorkomend geval, een **raming van de kosten** ten laste van de leerling-stagiair, m.i.v. een beschrijving van de kostenposten (bv. de verplaatsingskosten);
- De vermelding dat de stagegever het **gezondheidstoezicht** toevertrouwt aan de externe preventiedienst van de school of er zelf voor instaat en bekostigt, naargelang van het geval;
- De vermelding dat de stagegever een **werkpostfiche** ter beschikking stelt van de leerling-stagiair en de school (zie 4.3);
- De geplande **lijst van stageactiviteiten**, die gezamenlijk wordt opgesteld door de stagebegeleider en de stagementor en die moet rekening houden zowel met de genoten schoolse opleiding en vorming als met de fysieke en psychische maturiteit van de leerling;
- Een bijlage die de resultaten van de **risicoanalyse** bevat (zie 4.3).

In de bijlage vindt u een OVSG-voorbeeld

4.2.5. Onbezoldigd karakter van leerlingenstages

De relatie tussen school en stagegever kan op geen enkele wijze op financiële afspraken worden gebaseerd. Ook de leerlingenstage zelf wordt **niet bezoldigd**.

Zogenaamde "vrijgevheden" van de stagegever ten aanzien van de leerling-stagiair kunnen uitsluitend gebeuren onder dezelfde voorwaarden als die waaronder vrijgevheden plaatsvinden ten aanzien van de gewone werknemers (bv. een eindejaarsgeschenk).

Onkosten die voortvloeien uit de stage (in de meeste gevallen zal het om verplaatsingskosten gaan) mogen daarentegen wel worden vergoed. Indien de leerling-stagiair deze kosten echter zelf moet dragen, dan dient dit - zoals eerder vermeld - in de leerlingenstageovereenkomst te worden bepaald; de school zal er alsdan over waken, onder meer door de keuze van de stageplaats, dat deze kosten beheersbaar blijven.

Alle onkosten die het gevolg zijn van **stagebegeleiding**, vallen ten laste van het schoolbestuur.

- Hierbij wordt vooral gedacht enerzijds aan telecom- en briefwisselingskosten en anderzijds aan vervoerskosten.
- Personeelsleden die in opdracht van het schoolbestuur verplaatsingen met hun eigen wagen, moto of bromfiets maken, hebben vanaf 1 juli 2015 recht op de vergoeding van 0,3412 euro per kilometer (zie de artikelen 12septies en 17septies van de decreten rechtspositie). Het schoolbestuur kan dit bedrag met maximum 10 % verminderen, op voorwaarde dat ze daarnaast een omniumverzekering heeft afgesloten voor dienstverplaatsingen.
- Personeelsleden die in opdracht van het schoolbestuur verplaatsingen maken met het openbaar vervoer genieten, bij de inlevering van het vervoerbewijs, de volledige betaling van de erop vermelde bedragen. De verplaatsingen per trein worden terugbetaald aan het tarief van een standaardbiljet tweede klas.
- De fietsvergoeding bedraagt 0,21 euro per kilometer.
- Deze bepalingen gelden niet als het schoolbestuur een gunstiger systeem van kilometervergoeding voor dienstverplaatsingen hanteert.

4.3. Welzijnswetgeving voor leerlingenstages

4.3.1. Welzijnsbepalingen voor de stagiairs

Het **KB van 21/09/2004** betreffende de bescherming van stagiairs definieert een stagiair als elke leerling of student die in het kader van een leerprogramma georganiseerd door een onderwijsinstelling, daadwerkelijk arbeid verricht bij een werkgever, in gelijkaardige omstandigheden als de werknemers in dienst van die werkgever, en dit met het oog op het opdoen van beroepservaring.

Stapsgewijs betekent dit dat:

- 1/ de stagegever aan de school de **risicoanalyses** doorgeeft (zie 4.3.1);
- 2/ er nagegaan wordt of er sprake is van een nieuw risico waarvoor nog geen voorafgaand **gezondheidstoezicht** is gebeurd en zo ja, dit wordt uitgevoerd, hetzij door de interne of externe dienst voor preventie op het werk van de stagegever, hetzij door de externe dienst voor preventie en bescherming van de school (zie 4.3.3);
- 3/ de leerling-stagiair op de werkplaats wordt **onthaald** en onder meer de **werkpostfiche** overlopen wordt (zie 4.3.2 en 4.3.4);
- 4/ Bovendien moet de stagegever voor sommige werkzaamheden gratis **persoonlijke beschermingsmiddelen** (bv. handschoenen, helm, oorbeschermers,...) ter beschikking stellen om de leerling-stagiairs te beschermen tegen bepaalde risico's. De stagegever is tevens verplicht deze beschermingsmiddelen te onderhouden en het consequent gebruik ervan te verplichten. De leerling-stagiairs van hun kant zijn verplicht de persoonlijke beschermingsmiddelen te gebruiken volgens de informatie en voorschriften die ze van de stagegever ontvingen.

- **risicoanalyse**

De stagegever (de aanbieder van de werkplek) zal een risicoanalyse moeten maken van de werkposten en het resultaat hiervan moeten aanleveren aan de school. Hierin moet in het bijzonder vermeld worden of gezondheidstoezicht (arbeidsgeneeskundig onderzoek of inentingen) hetzij overbodig is, hetzij passend of specifiek toezicht nodig is. Bovendien moet gemeld worden of en welke verplichte inentingen moeten gebeuren. Tot slot zal het resultaat moeten vermelden of er onmiddellijke preventiemaatregelen moeten worden getroffen die verband houden met de moederschapsbescherming.

- **werkpost**

De stagegever zal, vooraleer leerling-stagiairs aan het werk te stellen op een werkpost aan de leerlingen én aan de onderwijsinstelling een **werkpostfiche** moeten bezorgen.

Dit document geeft informatie over de specifieke kenmerken van de werkpost(en) die tijdens de stage uitgevoerd zullen worden, welke risico's daaraan verbonden zijn en welke preventiemaatregelen er moeten worden genomen (werkkledij en persoonlijke beschermingsmiddelen).

- **gezondheidstoezicht**

De risicoanalyse van de werkposten, die door de stagegever gemaakt wordt en aan de school geeft, maakt duidelijk of een gezondheidstoezicht al dan niet moet plaatsvinden.

In deze onderstaande gevallen is een voorafgaande gezondheidsbeoordeling overbodig als er een attest kan voorgelegd worden dat aantoont dat de stagiair minder dan vijf jaar geleden naar een medisch schooltoezicht ging:

- Indien de leerling-stagiair jonger dan 18 is én als uit de risicoanalyse blijkt dat gezondheidstoezicht overbodig is;

- Indien de stageactiviteit hoofdzakelijk bestaat uit beeldschermwerk.

Als uit de risicoanalyse evenwel blijkt dat er wél een type van gezondheidstoezicht vereist is, zorgt de stagegever ervoor dat dit effectief wordt uitgevoerd. Hiervoor kan de stagegever zijn/haar dienst voor preventie en bescherming op het werk inschakelen. Hij kan dit ook overlaten aan de externe dienst voor preventie en bescherming van de school. In dit laatste geval kan deze externe dienst de kosten terugvorderen bij het Fonds voor de Beroepsziekten.

Er bestaan twee vormen van gezondheidstoezicht:

- Een *passend* gezondheidstoezicht: het gezondheidstoezicht dat ook wordt uitgeoefend op gewone werknemers voor zover die analoge arbeidsprestaties verrichten.
- Een *specifiek* gezondheidstoezicht: als de leerling-stagiair minderjarig is, als er sprake is van nachtarbeid en als de prestaties een verhoogd risico inhouden en waarvoor normaliter een werkverbod geldt. Specificaties staan in het Koninklijk besluit van 3 mei 1999 en beschrijft de bescherming van de jongeren op het werk.

- **Onthaal en begeleiding**

Vooraleer tot slot de leerling-stagiairs effectief aan de slag gaan, neemt de stagegever de nodige maatregelen inzake **onthaal en begeleiding** met het oog op een vlotte integratie in de werkomgeving én zorgt hij/zij ervoor dat de leerling-stagiairs in staat zijn hun leerlingenstage naar behoren uit te oefenen.

- **Werkkledij en persoonlijke beschermingsmiddelen**

De stagegever moet, indien dit blijkt uit de werkpostfiche en de resultaten van de risicoanalyse, gratis **persoonlijke beschermingsmiddelen** (bv. handschoenen, helm, oorbeschermers,...) ter beschikking stellen om de leerling-stagiairs te beschermen tegen bepaalde risico's. De stagegever is tevens verplicht deze beschermingsmiddelen te onderhouden en het consequent gebruik ervan te verplichten. De leerling-stagiairs van hun kant zijn verplicht de persoonlijke beschermingsmiddelen te gebruiken volgens de informatie en voorschriften die ze van de stagegever ontvingen.

4.3.2. Welzijnsbepalingen voor stagebegeleiders

Het schoolbestuur blijft verantwoordelijk om de welzijnsverplichtingen na te leven voor wat betreft haar eigen personeelsleden. Dit is van belang voor stagebegeleiders die met de stageplaatsen en de werkposten worden geconfronteerd.

4.3.3. Verboden arbeid

Een aantal werkzaamheden zijn verboden voor leerling-stagiairs. Dit kan gelden voor de agentia waarmee gewerkt wordt (bv. kwikverbindingen, benzeen, arseenverbindingen,...), de procedés die gehanteerd worden (bv. vervaardiging van springstoffen, besturen van machines voor het heien van palen, gebruik van schiethamers,...) of de plaatsen waar het werk verricht wordt (bv. lokalen voor autopsiediensten, lokalen waar asbestvezels kunnen worden vrijgemaakt).

Als bijlage 2 bij het model van leerlingenstageovereenkomst bij deze omzendbrief wordt de [niet-limitatieve lijst van agentia, procedés en werkzaamheden en plaatsen als beschreven in artikel 3, §2 en artikel 8 van het KB van 3 mei 1999 betreffende de bescherming van jongeren op het werk opgenomen.](#)

Afwijkingen indien aan alle voorwaarden van artikel 10 van hetzelfde KB wordt voldaan (hieronder opgesomd):

1. Het moet gaan om arbeid, betrokkenheid of aanwezigheid die onontbeerlijk is voor de beroepsopleiding van de leerling-stagiairs

2. De stagegever moet zich ervan vergewissen dat de door het KB opgelegde preventiemaatregelen effectief zijn. Dit moet door een lid van de hiërarchische lijn gecontroleerd worden. Die persoon wordt aangewezen door de stagegever

3. De stagegever moet erop toezien dat de arbeid wordt uitgevoerd in het bijzijn van een ervaren werknemer en dat in voorkomend geval de aanwezigheid op de werkposten plaatsvindt in het bijzijn van een ervaren werknemer.

Daarnaast is het jongeren ook verboden arbeid te verrichten welke:

- jongeren objectief gezien (lichamelijk of psychisch) niet aankunnen;
- waardoor jongeren worden blootgesteld aan giftige of carcinogene stoffen;
- blootstelling inhoudt aan ioniserende straling;
- risicofactoren inhoudt voor ongevallen waarvan men vermoedt dat jongeren die niet beseffen of niet kunnen voorkomen;
- jongeren kunnen blootstellen aan extreme koude, hitte, lawaai, trillingen.

4.4. Arbeidswetgeving voor leerlingenstages

Bij leerlingenstages leveren leerling-stagiairs arbeid onder gezag. Dit betekent dat een aantal aspecten van de arbeidswetgeving van toepassing zijn. Bij deze activiteit is er interferentie met andere werknemers, doordat er een stagementor (werknemer van de stagegever belast met de begeleiding van stagiair op de werkplek) wordt aangesteld en gewerkt wordt tussen de andere werknemers. Voor de arbeidswetgeving zijn de leerlingen duidelijk te beschouwen als **gelijkgestelde werknemers**.

- **Regels in verband met de arbeidsduur:**

De **arbeidsduur** van leerling-stagiairs mag niet meer bedragen dan 8 uren (van 60 minuten) per dag en 38 uren per week.

Voor het berekenen van de totale arbeidsduur per week, wordt de tijd die aan het volgen van lessen wordt gespendeerd, meegeteld. Indien m.a.w. leerlingen 4 dagen les volgen in de school en 1 dag op leerlingenstage gaan, wordt de tijd van de vier 'schooldagen' samengeteld met de dag leerlingenstage voor wat betreft de berekening van de maxima. Let er wel op dat het hier gaat om uren van 60 minuten, terwijl lesuren maar 50 minuten duren. (7) *In de arbeidsduur wordt ook de vervoerstijd meegeteld indien collectief vervoer van en naar de stageplaats georganiseerd wordt door de werkgever.*

- **Regels in verband met de nachtarbeid:**

Nachtarbeid is voor leerling-stagiairs in beginsel verboden. Zij mogen niet werken tussen 20.00 uur en 6.00 uur.

Hierop bestaan evenwel uitzonderingen:

Minderjarigen: mogen wel nachtarbeid verrichten in die opleidingen en onder die voorwaarden die zijn opgenomen in de bijlage bij omzendbrief SO74. Dit is de omzendbrief die de organisatie van het secundaire onderwijs regelt. Deze verduidelijkt de afwijkingen op het verbod op nacht- en zondagsarbeid hierin.

Meerderjarigen: mogen wel nachtarbeid verrichten, indien deze afwijking voorzien is voor reguliere werknemers;

- **Regels in verband met werk- en rusttijden:**

Er is een verschil naargelang de leeftijd van de stagiair:

Minderjarigen mogen niet meer dan 4½ uren ononderbroken arbeid verrichten. Indien de arbeidstijd meer dan 4½ uren bedraagt, hebben zij recht op een half uur rust;

Indien de arbeidstijd meer dan zes uren bedraagt, duurt de rusttijd een uur, waarvan een half uur ineens moet worden genomen (bv. 2 x 15 minuten pauze en een half uur als lunchpauze).

De rusttijd tussen twee dagen in, moet minstens 12 opeenvolgende uren bedragen (bv. een leerling-stagiair die om 19.00 uur het werk beëindigt, zal 's anderendaags ten vroegste om 7.00 uur opnieuw aan de slag kunnen gaan). Op deze regel zijn geen afwijkingen mogelijk. Hij geldt ook wanneer leerling-stagiairs de ene dag aan leerlingenstage doen en de andere dag op school aanwezig moeten zijn. Ook hier moet een minimumrustperiode voorzien worden van 12 opeenvolgende uren.

Aan deze leerling-stagiairs moet, buiten de zondagsrust, een bijkomende rustdag worden toegekend, onmiddellijk volgend op of voorafgaand aan een zondag (dus een maandag - ook wanneer dit een lesdag is - of een zaterdag). Zij kunnen dus ten minste aanspraak maken op een wekelijkse onderbreking van 48 uren.

Meerderjarigen: de rusttijden van de reguliere werknemers conform de Arbeidswet van 16 maart 1971 gelden.

- **Regels in verband met arbeid op zon- en feestdagen:**

In de regel mogen leerling-stagiairs geen arbeid verrichten op zondag of op de tien wettelijke feestdagen.

Hierop bestaan evenwel afwijkingen:

Meerderjarige leerling-stagiairs mogen op die dagen toch leerlingenstage lopen in die gevallen en onder die omstandigheden dat dat kan voor reguliere werknemers

Minderjarige leerling-stagiairs mogen op die dagen toch leerlingenstage lopen in die opleidingen en onder die voorwaarden die zijn opgenomen in de bijlage bij omzendbrief SO74.

Zelfs in het geval van een afwijking, mogen minderjarige leerling-stagiairs geenszins meer dan één zondag op twee arbeid verrichten, behalve met voorafgaande toelating van de bevoegde inspecteur van de Algemene Directie Toezicht op de Sociale Wetten.

Alle leerling-stagiairs hebben, in het geval van arbeid op zondagen, bijkomende rustdagen of feestdagen, recht op inhaalrust, onder dezelfde voorwaarden en met dezelfde duur als de volwassen werknemers.

In het geval van arbeid op een zondag of op een bijkomende rustdag, zal de minderjarige leerling-stagiair niet altijd twee opeenvolgende rustdagen toegekend krijgen, maar dikwijls twee niet-opeenvolgende. Hij/zij zal wel inhaalrust moeten krijgen die niet minder mag bedragen dan 36 opeenvolgende uren (d.w.z. dat één van die rustdagen een werkonderbreking van ten minste 36 opeenvolgende uren moet meebrengen). De inhaalrust kan uiteraard niet worden aangerekend op de bijkomende rustdagen die hen moeten worden toegekend.

- **Verboden arbeid:**

Het Koninklijk Besluit van 3 mei 1999 wordt in de omzendbrief geciteerd. Dit document beschrijft de bescherming van de jongere op het werk. Daarbij hoort een, niet-limitatieve, lijst van agentia, procedés, werkzaamheden en plaatsen die verboden zijn. Deze vindt u bij de stageovereenkomst.

Van dit verbod kan enkel afgeweken worden indien de activiteiten of de plaatsen onontbeerlijk zijn voor de beroepsopleiding en aan alle voorwaarden voldaan zijn zoals in het KB beschreven staat.

- **Regels in verband met het arbeidsreglement van de stagegever:**

De leerling-stagiair zal bij het onthaal in de organisatie kennis nemen van het arbeidsreglement. Dit reglement is ook van toepassing voor de leerling-stagiair, voor zover de bepalingen relevant zijn.

- **Regels in verband met sociale documenten:**

Een stagegever is verplicht om in- en uitdiensttredingen aan te geven bij de RSZ of de DIBISS. Dit heet de 'Dimona-aangifte' en staat voor 'Déclaration immédiate/Onmiddellijke aangifte'. Voor leerlingenstages is zo'n aangifte niet nodig.

Het is wel nuttig om een kopie van de leerlingenovereenkomst bij te hebben op de stageplaats in het geval er een sociale inspectie plaatsvindt.

- **Regels in verband met collectieve arbeidsovereenkomsten (CAO) en paritaire comités:**

De toepassing van een CAO dient geval per geval bekeken te worden. Wanneer er uitdrukkelijk sprake is van 'werknemers tewerkgesteld onder arbeidsovereenkomst', dan geldt dit niet voor stagiairs. Indien de CAO gaat over de arbeidsvoorwaarden (bvb. bijkomende beschermingsmiddelen), dan gelden deze wel mits de arbeid van de leerling-stagiari in gelijkaardige omstandigheden plaatsvindt als deze van gewone werknemers.

4.5. Aansprakelijkheden bij leerlingenstage

In de omzendbrief staat een beknopte toelichting in verband met het burgerlijk aansprakelijkheidsrecht. (art. 1382 – 1384 van het Burgerlijk Wetboek). Deze toelichting moet conform dit aansprakelijkheidsrecht en art. 123/20 van de Codex secundair onderwijs worden gelezen.

- **Aansprakelijkheid van de leerling-stagiair:**

Vanaf 1 september 2015 wordt de **aansprakelijkheid van de leerling-stagiair gelijkgesteld met deze van een gewone werknemer** (artikel 123/20 van de Codex Secundair Onderwijs). Dat wil zeggen dat de werkgever aansprakelijk is voor de fouten van zijn werknemers. Als stagegever zal hij daarom ook instaan voor de schade die de leerling-stagiair veroorzaakte door een lichte, eerder toevallig voorkomende fout.

Deze aansprakelijkheid is onweerlegbaar.

Bij opzet, zware fout en veel voorkomende lichte fout kan de stagegever op zijn beurt de schade verhalen op de leerling-stagiair door het instellen van een zogenaamde regresvordering.

Deze aansprakelijkheidsregeling kan niet contractueel worden gewijzigd.

De ouders van de leerling-stagiair kunnen evenmin aansprakelijk worden gesteld voor de fouten van hun kind en dit ongeacht zijn leeftijd. (art. 123/20 van de Codex secundair onderwijs)

- **Aansprakelijkheid van de stagementor:**

De stagementor draagt tijdens de leerlingenstage de **onderwijzersaansprakelijkheid** voor de leerling-stagiair. Deze aansprakelijkheid is weerlegbaar en vervalt indien de stagementor aantoonbaar dat hij/zij de daad die de schade veroorzaakte, niet kon beletten. De stagementor moet meer bepaald aantonen dat hij/zij een toereikend toezicht uitoefende.

De stagegever is als aansteller van de stagementor (werknemer/aangestelde) op zijn/haar beurt burgerlijk aansprakelijk voor schade die het gevolg is van een fout van de stagementor. Deze aansprakelijkheid is onweerlegbaar.

- **Aansprakelijkheid van het schoolbestuur en de stagebegeleider:**

Voor fouten van de leerling-stagiair kunnen noch het schoolbestuur noch de stagebegeleider aansprakelijk gesteld worden. Want het is de stagementor immers die het toezicht uitoefent op de leerling-stagiair tijdens de stage.

Voor eventuele fouten van de stagebegeleider stelt de omzendbrief het volgende: Tijdens de stagebezoeken van de begeleider op de stageplaats kan deze soms handelingen demonstreren aan de leerling-stagiair. Op dat moment neemt hij de onderwijsopdracht mee op van de stagementor. Zo kan gedeelde aansprakelijkheid ontstaan. Zo'n demonstraties zijn echter geen verplichting. Het is alleen verplicht om actief tussen te komen indien dit noodzakelijk is om schade ten gevolge van een gevaarlijke, acute situatie te voorkomen of te beperken.

Aangezien het demonstreren van handelingen die opgenomen zijn in de werkpostfiche of stageovereenkomst van de leerling-stagiair behoort tot de rol van de stagebegeleider zijn deze handelingen verzekerd via de schoolpolis.

Dit geldt uiteraard niet voor het uitvoeren van handelingen die enkel de functie hebben om het werk van de werknemers op de stageplaats te helpen verlichten (bijv. afwerken van verpleegkundige/zorgkundige taken). De rol van stagebegeleider is niet verzoenbaar met die van werknemer van de stageplaats.

- **Lichamelijk letsel van de leerling-stagiair:**

Alle partijen die bij de stage betrokken zijn, moeten sluitend verzekerd zijn.

Daarbij is het **schoolbestuur** wettelijk verplicht om een arbeidsongevallenverzekering af te sluiten voor zijn leerling-stagiairs. Daarmee worden de kosten van een lichamelijk letsel van de leerling-stagiair op de stageplaats vergoed. Indien er lichamelijk letsel is op weg naar of van de stageplaats, dan worden de kosten gedragen door de schoolpolis –na tussenkomst van de mutualiteit van de leerling-stagiair.

Tijdelijke arbeidsongeschiktheid van de leerling-stagiair wordt niet vergoed, definitieve arbeidsongeschiktheid daarentegen wel.

De stagegever sluit een verzekering af die zijn/haar burgerlijke aansprakelijkheid en die van de leerling-stagiair dekt. Dit voor de schade die kan ontstaan omwille van defecten bij het materiaal, de gebouwen of andere omgevingsfactoren op de werkpost. Dit dekt ook de schade door de leerling-stagiair aan zichzelf, aan de stagegever of aan derden kan toebrengen.

De stagegever en de school verlenen elkaar en de leerling-stagiair op eenvoudig verzoek inzage in alle verzekeringspolissen.

In geval van schade die een leerling-stagiair veroorzaakt of in geval van een arbeidsongeval van een leerling-stagiair moet met de school onmiddellijk daarvan op de hoogte stellen.

5. REGLEMENTERING VOOR SOCIAAL-MAATSCHAPPELIJKE TRAINING

5.1. onderwijsreglementering

5.1.1. duur, volume en spreiding van de sociaal-maatschappelijke training:

Voor de leerlingen van opleidingsvorm 1 die de leeftijd van 16 jaar bereikt hebben, kan een niet verplichte sociaal-maatschappelijke training georganiseerd worden van maximaal 30 werkdagen per schooljaar, op voorwaarde dat er een schriftelijke akkoord is van de ouders of de meerderjarige leerling. Het is daarom van groot belang hen tijdig en volledig in te lichten en zo nauw mogelijk bij de voorbereiding te betrekken.

De klassenraad kan op basis van de individuele handelingsplanning ook wachten tot een later moment (bvb. tot de leeftijd van 18 jaar) waarop de leerling begint met sociaal-maatschappelijke training. De maximumduur blijft hetzelfde, ongeacht de leeftijd.

Zo nodig kan de sociaal-maatschappelijke training worden opgesplitst in periodes van halve dagen.

De duur van de sociaal-maatschappelijke training kan op gemotiveerde beslissing van de klassenraad (indien de ouders of de meerderjarige leerling hiermee akkoord gaan) voor individuele leerlingen tot 60 werkdagen, of langer indien dit bijkomend gemotiveerd wordt voor individuele leerlingen, per schooljaar verlengd worden. Indien dit het geval is dient de school dit schriftelijk te melden aan de onderwijsinspectie.

5.1.2. De minimale voorbereidingsaspecten van de sociaal-maatschappelijke training

Vanuit de doelstellingen en in functie van het individueel handelingsplan bereidt de klassenraad de sociaal-maatschappelijke training voor.

Minimaal komen volgende aspecten aan bod:

- wenselijkheid van de sociaal-maatschappelijke training;
- standpunt van de ouders;
- duur, tijdstip en spreiding over het schooljaar;
- inhoudelijke elementen (klemtonen, aandachtspunten, begeleiding en evaluatie, ...);
- voorafgaande contacten met de plaats waar de sociaal-maatschappelijke training zal plaatsvinden;
- verantwoording van de keuze van de plaats van de sociaal-maatschappelijke training.

De neerslag van deze voorbereiding wordt gebundeld in een individueel trainingsplan dat onderdeel is van het handelingsplan.

5.1.3. De locatie van de sociaal-maatschappelijke training

De sociaal-maatschappelijke training vindt plaats in instellingen voor de opname van volwassen personen met een beperking, bvb.: een dagcentrum, een bezigheidshome, ... of kan ook doorgaan in andere organisaties die activiteiten aanbieden voor personen met een beperking in de contexten wonen en vrije tijd.

5.1.4. De trainingsovereenkomst van de sociaal-maatschappelijke training

Deze wordt afgesloten tussen de school en de instelling waar de sociaal-maatschappelijke training gebeurt. Deze schriftelijke overeenkomst moet minstens de volgende elementen bevatten:

- de identiteit van de instelling waar de sociaal-maatschappelijke training plaats heeft, van de school en van de leerling;
- de situering van de sociaal-maatschappelijke training in tijd en ruimte;

- de regeling van alle eventuele kosten;
- de vermelding van de onderschreven verzekeringspolissen die de aansprakelijkheden dekken;
- de verwijzing naar het trainingsplan waarin alle nuttige en nodige inlichtingen voor een vlot verloop van de sociaal-maatschappelijke training worden vermeld.

5.1.5. Begeleider van de sociaal-maatschappelijke training

De begeleider is een leraar die de begeleiding van de leerling tijdens de sociaal-maatschappelijke training als opdracht toegewezen kreeg.

De evaluatie van de sociaal maatschappelijke training gebeurt in constructief overleg met de mentor, maar de eindverantwoordelijkheid voor de beoordeling ligt bij de begeleider.

Een degelijke sociaal-maatschappelijke training vereist een adequate begeleiding door de school op de sociaal-maatschappelijke training plaats (dus niet op afstand). Bij de vastlegging van het organisatiemodel van het nieuwe schooljaar, zal het schoolbestuur hier terdege rekening mee houden. Het inrichten van sociaal-maatschappelijke training in vakantieperiodes is dan ook pas zinvol indien niet gehypothekeerd door de van kracht zijnde vakantieregeling voor het personeel van de school.

Een efficiënte begeleiding vergt op zijn beurt dat er een voldoende en redelijk aantal lesuren wordt aan besteed. Sociaal-maatschappelijke training kan onder geen beding een alibi vormen voor besparing bij aanwending van het lesurenpakket.

Het is niet toegelaten om begeleidende opdrachten onbezoldigd te laten uitvoeren. Ook op het vlak van sociaal-maatschappelijke training geldt de bepaling dat "bij toewijzing van opdrachten aan leden van het onderwijzend personeel die niet gebaseerd zijn op door de overheid gefinancierde of gesubsidieerde uren of op reglementaire plage-uren, de bezoldiging ten laste valt van het schoolbestuur".

Het feit dat in de meeste gevallen de begeleider slechts op gespreide momenten op de plaats aanwezig zal zijn, ontslaat de school tot slot niet van de verplichting dat in het tijdsbestek dat de leerling op de plaats van de sociaal-maatschappelijke training aanwezig is, respectievelijk dat hij zich - op normale wijze - verplaatst tussen deze sociaal-maatschappelijke training plaats en zijn woon- of verblijfplaats, steeds een verantwoordelijke van de school bereikbaar moet zijn!

5.1.6. De verplaatsing van de leerlingen bij de sociaal-maatschappelijke training

De school is niet aansprakelijk voor de verplaatsing van de leerling tussen zijn woning en de inrichting waar hij de sociaal-maatschappelijke training volgt. De school kan niet verplicht worden deze verplaatsing te organiseren.

Het vervoer van de leerlingen tussen de school en de inrichting waar hij sociaal-maatschappelijke training volgt is intern vervoer en derhalve aan de terzake geldende reglementering onderworpen.

5.1.7. Administratieve documenten voor de sociaal-maatschappelijke training

Alle administratieve documenten met betrekking tot sociaal-maatschappelijke training die een school aanlegt, moeten ter beschikking liggen van inspectie en verificatie.

5.1.8. Onbezoldigd karakter van de sociaal-maatschappelijke training

De relatie tussen school en sociaal-maatschappelijke training geveer kan op geen enkele wijze op financiële afspraken worden gebaseerd.

Ook de sociaal-maatschappelijke training zelf wordt **niet bezoldigd**.

Zogenaamde "vrijgevigheiden" van de sociaal-maatschappelijke training geleverd ten aanzien van de leerling-stagiair kunnen uitsluitend gebeuren onder dezelfde voorwaarden als die waaronder vrijgevigheiden plaatsvinden ten aanzien van de gewone werknemers (bv. een eindejaarsgeschenk).

Onkosten die voortvloeien uit de sociaal-maatschappelijke training (in de meeste gevallen zal het om verplaatsingskosten gaan) mogen daarentegen wel worden vergoed. Indien de leerling deze kosten echter zelf moet dragen, dan dient dit - zoals eerder vermeld - in de overeenkomst te worden bepaald; de school zal er alsdan over waken, onder meer door de keuze van de sociaal-maatschappelijke training plaats, dat deze kosten beheersbaar blijven.

Alle onkosten die het gevolg zijn van de **begeleiding**, vallen ten laste van het schoolbestuur.

- Hierbij wordt vooral gedacht enerzijds aan telecom- en briefwisselingskosten en anderzijds aan vervoerskosten.

- Personeelsleden die in opdracht van het schoolbestuur verplaatsingen met hun eigen wagen, moto of bromfiets maken, hebben vanaf 1 juli 2015 recht op de vergoeding van 0,3412 euro per kilometer (zie de artikelen 12septies en 17septies van de decreten rechtspositie). Het schoolbestuur kan dit bedrag met maximum 10 % verminderen, op voorwaarde dat ze daarnaast een omniumverzekering heeft afgesloten voor dienstverplaatsingen.

- Personeelsleden die in opdracht van het schoolbestuur verplaatsingen maken met het openbaar vervoer genieten, bij de inlevering van het vervoerbewijs, de volledige betaling van de erop vermelde bedragen. De verplaatsingen per trein worden terugbetaald aan het tarief van een standaardbiljet tweede klas.

- De fietsvergoeding bedraagt 0,21 euro per kilometer.

- Deze bepalingen gelden niet als het schoolbestuur een gunstiger systeem van kilometervergoeding voor dienstverplaatsingen hanteert.

5.2. Welzijnsreglementering van de sociaal-maatschappelijke training

---

Leerlingen die deelnemen aan sociaal-maatschappelijke trainingen, verrichten volgens de welzijnswetgeving **géén arbeid**. Zij zijn bijgevolg in beginsel **niet rechtstreeks onderworpen aan de welzijnswetgeving**.

Indien de sociaal-maatschappelijke trainingen plaatsvinden bij een bedrijf of voorziening, blijft dat bedrijf of die voorziening echter wel onderworpen aan de welzijnswetgeving voor zijn eigen werknemers. De leerlingen en de begeleidende leraren moeten in hun hoedanigheid van bezoeker daarom de instructies volgen van de verantwoordelijke van het bedrijf of de voorziening en het bezoekersreglement naleven. Ingevolge de welzijnswetgeving en op basis van de door het bedrijf uitgevoerde risicoanalyse, zullen de leerlingen bijvoorbeeld de persoonlijke beschermingsmiddelen moeten dragen die het bedrijf voor bezoekers ter beschikking stelt. Daarnaast moeten de leerlingen en de ouders door het bedrijf geïnformeerd worden over de risico's in het bedrijf en over de noodprocedures en evacuatiewegen.

Leerlingen die sociaal-maatschappelijke training doen, vallen dus niet onder de federale definitie van gelijkgestelde werknemer, want zij zijn geen stagiair. Zij vallen wat betreft preventie en bescherming dus buiten de bestaande categorieën. Echter, vanuit kwaliteitsvol onderwijs en burgerrechtelijke aansprakelijkheidsvoorzorg t.a.v. deze leerlingen is het opportuun om eveneens elementen uit de welzijnswet mee te nemen in de voorbereiding van sociaal-maatschappelijke training: de risicoanalyse (bvb. in een manege, bij kaarsen gieten, ...), alsook preventiemaatregelen (bvb. het medisch attest voor FAVV indien leerlingen meer dan sporadisch in contact komen met voedsel dat voor derden bestemd is, ...), onthaal, eerste hulp, evacuatie, ...

5.3. Arbeidsreglementering van de sociaal-maatschappelijke training

---

Vermits leerlingen bij observatieactiviteiten en sociaal-maatschappelijke trainingen niet deelnemen aan de bedrijfsactiviteiten, nemen ze het statuut van "bezoeker" aan en is de arbeidswetgeving niet op hen van toepassing.

5.4. Aansprakelijkheden voor sociaal-maatschappelijk trainingen

---

Zoals de welzijnswetgeving stelt, moeten de leerlingen de instructies van de verantwoordelijke van het bezochte bedrijf of voorziening nauwgezet volgen. De verantwoordelijke van het bedrijf of voorziening neemt op dat moment de onderwijsaansprakelijkheid op.

Het bedrijf of de voorziening waar de sociaal-maatschappelijk trainingen plaatsvinden, is aansprakelijk voor eventuele schade die veroorzaakt wordt door haar infrastructuur of door zaken die aan de bezoekende leerlingen of leraren worden ter beschikking gesteld (bv. geen of gebrekkige persoonlijke beschermingsmiddelen aanbieden, terwijl uit de risicoanalyse van het bedrijf bleek dat het dragen ervan op de werkvloer te allen tijde verplicht is).

De leerlingen wordt ten stelligste ontraden om tijdens een sociaal-maatschappelijk trainingen enige vorm van arbeid te verrichten. Indien ze dat wel zouden doen, is de sociaal-maatschappelijk training niet langer een sociaal-maatschappelijk training maar wel een leerlingenstage of praktijkles op verplaatsing. Er gelden bij een stage en bij een praktijkles andere regels en verplichtingen op vlak van arbeidswetgeving, welzijnswetgeving, aansprakelijkheid en verzekeringen.

6. REGLEMENTERING VOOR OBSERVATIEACTIVITEITEN

6.1. Onderwijsreglementering voor observatieactiviteiten

De omschrijving van de observatieactiviteit staat in de omzendbrief als volgt: leerlingen volgen, al dan niet in groep, het bedrijfsgebeuren zonder effectief aan de bedrijfsactiviteiten deel te nemen. Voorbeelden zijn een bedrijfsbezoek of een observatie in een kleuterklas. Hierbij verrichten de leerlingen dus geen arbeid.

De observatieactiviteit wordt aldus beschouwd als een **extra-murosactiviteit** en bijgevolg gelden de regels van de omzendbrief **SO/2004/06**, waarin de bepalingen van zo'n activiteiten staan beschreven. Het uitgangspunt daarbij is dat alle leerlingen aan de activiteit deelnemen. Het schoolbestuur zal erover waken dat, indien het dit nodig acht, de leerlingen worden begeleid door een personeelslid van de school. Deze begeleiding is afhankelijk van de omgeving, aard van de activiteit en leeftijd van de doelgroep. De activiteit dient aangepast te worden aan het profiel van de leerlingen en heeft een onderwijzende en opvoedende meerwaarde.

Het is aangeraden tussen school en bedrijf schriftelijk een aantal afspraken te maken, ook al is dit niet verplicht. In deze **overeenkomst** kunnen volgende elementen aan bod komen: bv. het tijdstip waarop de observatieactiviteit plaatsvindt, de begeleiding vanuit school en bedrijf, de na te leven afspraken, de toepassing van eventuele veiligheidsmaatregelen, etc.

6.2. Welzijnswetgeving voor observatieactiviteiten

Leerlingen die deelnemen aan observatieactiviteiten, verrichten geen arbeid. Indien de observatieactiviteiten plaatsvinden bij een bedrijf, blijft dat bedrijf echter wel onderworpen aan de welzijnswetgeving voor zijn eigen werknemers. De leerlingen en de begeleidende leraren hebben aldus het statuut van 'bezoeker' en volgen daarom ook de instructies op van de verantwoordelijke van het bedrijf en leven het bezoekersreglement na (bvb de beschermingsmiddelen dragen die voor bezoekers ter beschikking staan). De begeleidende leraar controleert dat de leerlingen deze instructies volgen. Daarnaast moeten de leerlingen door het bedrijf geïnformeerd worden over de risico's in het bedrijf en over de noodprocedures en evacuatiewegen.

6.3. Arbeidswetgeving voor observatieactiviteiten

Vermits leerlingen bij observatieactiviteiten en sociaal-maatschappelijke trainingen niet deelnemen aan de bedrijfsactiviteiten, nemen ze het statuut van "bezoeker" aan en is de arbeidswetgeving niet op hen van toepassing.

6.4. Aansprakelijkheden voor observatieactiviteiten

Zoals in punt 3.2.2. vermeld wordt, moeten de leerlingen en de begeleidende leraar als bezoeker de instructies van de verantwoordelijke van het bezochte bedrijf nauwgezet volgen. Ingevolge de gewone regeling van de burgerlijke aansprakelijkheid van de leraar, is de begeleidende leraar er tijdens de observatieactiviteiten immers toe verplicht om te controleren dat de leerlingen deze instructies volgen.

Het bedrijf waar de observatieactiviteiten plaatsvinden, is aansprakelijk voor eventuele schade die veroorzaakt wordt door haar infrastructuur of door zaken die aan de bezoekende leerlingen of leraren worden ter beschikking gesteld (bv. geen of gebrekkige persoonlijke beschermingsmiddelen aanbieden, terwijl uit de risicoanalyse van het bedrijf bleek dat het dragen ervan op de werkvloer te allen tijde verplicht is).

De leerlingen en de leraren wordt ten stelligste ontraden om tijdens een bedrijfsbezoek enige vorm van arbeid te verrichten. Indien ze dat wel zouden doen, is het bedrijfsbezoek niet langer een observatieactiviteit maar wel een leerlingenstage of praktijkles op verplaatsing. Er gelden bij een stage en bij een praktijkles andere regels en verplichtingen op vlak van arbeidswetgeving, welzijnswetgeving, aansprakelijkheid en verzekeringen.

7. REGLEMENTERING VOOR PRAKTIJKLESSEN OP VERPLAATSING

Wanneer onderwijsinstellingen gebruik maken van de lokalen, apparatuur, materialen en eventueel instructeurs van een andere opleidingsinstelling (maar geen onderwijsinstelling) of van een bedrijf om praktijklessen te geven, spreekt men van praktijklessen op verplaatsing. Deze schoolexterne setting wordt gekozen in functie van de meerwaarde die deze biedt in de vorm van een meer getrouwe weergave van de werkelijke arbeidsrealiteit.

De leerlingen verrichten arbeid maar ze gaan niet in gelijkaardige omstandigheden aan de slag als de werknemers ter plaatse. Ze werken bijvoorbeeld aan een productielijn onder toezicht van de leraar, onder een trager tempo. Er is bij deze werkwijze geen interferentie met de werknemers ter plaatse, tenzij met de instructeur.

7.1. Onderwijsreglementering voor praktijklessen op verplaatsing

7.1.1. Extra-muros

Voor de onderwijsregelgeving worden praktijklessen op verplaatsing beschouwd als een **extra-murosactiviteit** (omzendbrief SO/2004/06). Praktijklessen op verplaatsing kunnen aan elke opdracht of aan elk vak toegekend worden. De leraar die de praktijkles op verplaatsing geeft of begeleidt, hoeft bijgevolg geen praktijkleraar te zijn.

De grens tussen praktijklessen op verplaatsing en stages is niet steeds scherp te trekken. Richtinggevend daarbij is de stage-definitie volgens het KB van 21/09/2004. Indien u twijfelt of een activiteit die u wil organiseren onder de noemer stage valt of niet, kan u deze vraag steeds voorleggen aan de begeleidingscommissie preventie en bescherming in het Vlaams onderwijs.

7.1.2. Overeenkomst niet verplicht

Onderwijsinstellingen wordt aangeraden, maar dit is niet verplicht, om ook voor dergelijke praktijklessen met de betrokken organisatie een **overeenkomst** te sluiten. Daarin staat bijvoorbeeld het moment waarop de activiteit zal plaatsvinden, de begeleiding van de leerlingen, de toepassing van eventuele veiligheidsmaatregelen, afspraken inzake aansprakelijkheid, etc.

7.1.3. Onbezoldigd

Aan leerlingen die praktijklessen bijwonen, wordt geen vergoeding gegeven.

7.1.4. Locatie van de praktijkles op verplaatsing

Praktijklessen op verplaatsing worden steeds georganiseerd in een **opleidingsinstelling die géén school is of in een bedrijf**. Bvb: VDAB, RTC, lassochool, bedrijf, ...

Indien **praktijklessen georganiseerd worden in een andere school**, dan wordt de locatie van die andere school als een vestigingsplaats van de eigen school beschouwd en is een melding van ingebruikname van een nieuwe vestigingsplaats noodzakelijk (Codex Secundair Onderwijs en omzendbrief SO42). In het geval de leraar van de ontvangende secundaire school de lessen geeft, dan valt de praktijkles onder "lesbijwoning in een andere school" (Codex Secundair Onderwijs en omzendbrief SO64).

7.1.5. Begeleiding van de praktijkles op verplaatsing

Wat de **begeleiding** vanuit de school betreft, zijn er drie mogelijke situaties:

De leerlingen worden begeleid door een leraar van de school, aangeduid door de school rekening houdend met de op locatie onderwezen leerstof (van belang voor het vak/rubricering waarin de leraar is aangesteld en zijn overeenkomstige bekwaamheidsbewijzen);

De leerlingen worden begeleid door een personeelslid van de school, aangeduid door de school louter vanuit het begeleidingsaspect;

Uitzonderlijk, de leerlingen worden niet begeleid door de school (maar worden sowieso op de locatie opgevangen). Let wel, leerlingen blijven in essentie steeds toevertrouwd aan de school. Van belang is daarom dat de school steeds een zorgvuldige afweging maakt of de begeleiding toevertrouwd kan worden aan een derde, rekening houdend met het leerlingenprofiel, de inhoud van de praktijkles en de locatie waar de praktijkles wordt gegeven. Indien dit het geval is, moeten de school en de organisatie waar de praktijkles wordt gevolgd duidelijke afspraken maken over het toezicht en de begeleiding door een derde, die dan de onderwijzersaansprakelijkheid draagt.

7.2. Welzijnswetgeving voor praktijkles op verplaatsing

Indien u praktijklessen op verplaatsing organiseert, is het belangrijk om weten dat de leerlingen die een vorm van arbeid verrichten in de school gelijk gesteld worden met werknemers en dat derhalve de welzijnswetgeving van toepassing is. De school zal bijgevolg over een **risicoanalyse** moeten beschikken. Hiervoor kan de school in voorkomend geval gebruik maken van de risicoanalyse van het bedrijf waar de praktijkles plaatsvindt.

Hoewel een praktijkles op verplaatsing in een andere locatie wordt gegeven, is de school verantwoordelijk voor het geven van deze les (die in realiteit niet enkel door een leraar, maar door een derde -bvb: een werknemer van een andere instelling- kan worden gegeven). Het is dan ook de **onderwijsinstelling die ervoor verantwoordelijk is dat preventiemaatregelen** worden genomen, zoals bv. de verplichting voor de leerlingen om persoonlijke beschermingsmiddelen te dragen. (bv. veiligheidsbril, veiligheidsschoenen,...). Het bedrijf dat de opleiding verzorgt of faciliteert, zal in de praktijk vaak de aanvullende persoonlijke beschermingsmiddelen ter beschikking stellen die specifiek zijn voor de aard van de activiteiten van het bedrijf. Op dat vlak kunnen dus praktische afspraken gemaakt worden tussen het bedrijf en de school. Het blijft uiteraard wel de verantwoordelijkheid van de school om ervoor te zorgen dat de geschikte persoonlijke beschermingsmiddelen worden gedragen door de leerlingen.

Er is nog geen wettelijke regeling die bepaalt wie de kostprijs van de persoonlijke beschermingsmiddelen moet dragen. In de praktijk worden de persoonlijke beschermingsmiddelen die ook op school worden gebruikt, gedeeltelijk of volledig door de school en/of de leerlingen gefinancierd.

Wat betreft het ter beschikking stellen van werkkledij geldt, net als voor het ter beschikking stellen van persoonlijke beschermingsmiddelen, dat de school verantwoordelijk is voor het ter beschikking stellen en het dragen van de werkkledij.

7.3. Arbeidswetgeving voor praktijkles op verplaatsing

Bij praktijklessen op verplaatsing leveren leerlingen arbeid onder gezag van de onderwijsinstelling. Dit betekent dat een aantal aspecten van de arbeidswetgeving van toepassing zijn. Voor de arbeidswetgeving zijn de leerlingen te beschouwen als **gelijkgestelde werknemers van de onderwijsinstelling**, maar gelden wel de bepalingen opgenomen binnen omzendbrief SO 74 voor wat betreft de lesspreiding.

7.4. Aansprakelijkheid voor praktijkles op verplaatsing

Van belang voor de **aansprakelijkheden** is duidelijk te zijn in wie het toezicht over de leerlingen draagt.

Algemeen kan gesteld worden dat:

-> de opleidingsinstelling (waar de praktijkles plaatsvindt) is verantwoordelijk voor de apparatuur en het lokaal.

-> de werkgever, van diegene die toezicht uitoefent, is verantwoordelijk voor het gebruik van die apparatuur en het lokaal, en verantwoordelijk voor het gedrag van de leerlingen waarop hij/zij toezicht uitoefent.

Indien de les gegeven wordt door een instructeur van het bedrijf of van de opleidingsinstelling waar de praktijkles plaatsvindt, berust de onderwijzersaansprakelijkheid bij de instructeur van dat bedrijf of die opleidingsinstelling. Het is namelijk in dat geval zo dat deze instructeur dan als een "leraar" beschouwd wordt. Hij/zij wordt bijgevolg vermoed burgerlijk aansprakelijk te zijn, indien een leerling schade veroorzaakt (onderwijzersaansprakelijkheid). Dit vermoeden is weerlegbaar, mits de "leraar", die werknemer van het bedrijf of de opleidingsinstelling is waar de praktijkles doorgaat, kan aantonen dat hij/zij een doeltreffend toezicht uitoefende. Indien de "leraar" aansprakelijk gehouden moet worden, wordt diens werkgever aansprakelijk gehouden (aanstellersaansprakelijkheid). Het bedrijf of de opleidingsinstelling waar de praktijkles plaatsvond, kan een regresvordering instellen tegen zijn werknemer indien het gaat om opzet, zware fout of vaak voorkomende lichte fout.

Indien de les gegeven wordt door een leraar van de school, wordt hij/zij vermoed aansprakelijk te zijn, indien een leerling schade veroorzaakt (onderwijzersaansprakelijkheid). Dit vermoeden is weerlegbaar, mits de leraar kan aantonen dat hij/zij een doeltreffend toezicht uitoefende. Indien de leraar aansprakelijk gehouden moet worden, wordt het schoolbestuur als werkgever/aansteller aansprakelijk gehouden (aanstellersaansprakelijkheid). Het schoolbestuur kan een regresvordering instellen tegen zijn werknemer indien het gaat om opzet, zware fout of vaak voorkomende lichte fout.

Van belang voor de **aansprakelijkheden** is duidelijk te zijn in wie het toezicht over de leerlingen draagt. Daarin zijn vier mogelijke situaties te onderscheiden:

- Enkel een instructeur is aanwezig; er is geen personeelslid van de school aanwezig: Het toezicht op de leerlingen en op het gebruik van de apparatuur berust bij de instructeur, die de aansprakelijkheid draagt.
- Enkel een personeelslid van de school is aanwezig: het toezicht op de leerlingen en op het correcte gebruik van de apparatuur berust bij het personeelslid van de school, dat de aansprakelijkheid draagt.
- Een instructeur en een personeelslid van de school zijn aanwezig, en het personeelslid van de school geeft geen instructie (neemt deel aan de les of is louter aanwezig): in elk geval ziet het personeelslid toe op orde en discipline van de leerlingen, maar het toezicht op het correcte gebruik van de machines (en de bijhorende aansprakelijkheid) ligt bij de instructeur.
- Een instructeur en een personeelslid van de school zijn aanwezig en het personeelslid van de school geeft wel instructie: Afhankelijk van de concrete omstandigheden kan het personeelslid, eventueel samen met de instructeur, aansprakelijk zijn voor eventuele fouten.

8. VOORBEELDDOCUMENT: 'STAGEOVEREENKOMST'

Bij elke leerlingenstage moet er een overeenkomst worden opgesteld die moet worden ondertekend door drie partijen. Daarom moet ze ook in drie exemplaren worden opgesteld, voor iedere partij één.

Bij dit model hebben we geprobeerd om de ter beschikking gestelde informatie volledig, juist, nauwkeurig en bijgewerkt aan te leveren. Ondanks die inspanningen kunnen zich onjuistheden voortdoen.

Het model van een leerlingen-stage-overeenkomst moet te allen tijde door het schoolbestuur worden aangepast aan individuele gevallen of situaties.

Het voorbeelddocument vindt u in het apart opgeslagen document met als naam: *'0 170330 BUSOstage overeenkomst leerlingenstage*